est majus sua parte); vel cognitio certa & evidens quæ habetur sensu aliquo experimentali, ut in hoc exemplo (ex eo quòd sentio me cogitare, scio me existere).

Scientia strictè sumpta est Cognitio certa & evidens, deducta ex Principio aliquo in se evidente. Sic ista propositio (Schola hæc est minor Collegio) est Scientia strictè sumpta: deducitur enim ex isto principio in se evidente (totum est majus sua parte). Scientiæ opponitur, tum ignorantia, tum error. (40)

II. Scientia, sub posteriori respectu spectata, est *congeries quædam & concatenatio Veritatum speculativarum aut practicarum, quæ omnes à principiis in se certis & evidentibus fluere evidenter intelliguntur, & inconcussum habent in ipsamet evidentia fundamentum.* Tales sunt Dialectica, Geometria, Arithmetica, Mechanica, Optica, & sic de aliis.

Duplicem sibi articulum vindicabit secunda hæc quæstio: quorum prior de Scientia in genere, posterior de variis Scientiarum speciebus & objectis tractabit.

ARTICULUS PRIOR.

DE SCIENTIA IN GENERE.

An & qualis detur Scientia; an & quomodò ab Ideis enascatur Scientia; quantùm sat erit, expendemus & explicabimus: ubi necessarias quasdam notiones circa *Idearum* tum naturam, tum divisionem, tum originem, priùs tradiderimus.

IDEARUM NATURA.

58. DEFINITIO. *Idea* est objecti alicujus in mente imago spiritualis: seu, est actus mentis rem aliquam repræsentans. Quod repræsentatur, est objectum ideæ: actus repræsentans est ipsamet idea. Verbi gratia, ubi habes ideam Trianguli; actus mentis, quo tibi repræsentas triangulum, est tua idea: triangulus ipse, ad quem dirigitur & terminatur tua idea, est objectum tuæ ideæ. (15)

Ut exemplo sensibili res magis dilucidetur: sit speculum turrim repræsentans. Speculum; ecce tibi intellectum rebus repræsentandis idoneum: Turris ecce tibi objectum repræsentatum: repræsentatio seu imago Turris in speculo; ecce tibi ideam seu repræsentationem objecti in intellectu. Quemadmodùm autem ex repræsentatione Turris in speculo, erumpis in cognitionem Turris extra speculum: sic ex repræsentatione rei in intellectu, progrederis in cognitionem rei extra intellectum.

I. Ideam esse *alicujus objecti in mente Imaginem*, tibi facilè propria experientia constabit. Si enim talem domum aut machinam construi jusseris: postquam confectum est opus, illud examini subjicis; & post attentum examen, vides illud esse vel conforme vel non conforme *Imagini exemplari* quam per Sensum intimum in te esse scis (48), & quam artifici ante conatus eras communicare & infundere.

Hinc, quando Opus aliquod novum molimur, operis partes omnes essentiales, partiumque modum, figuram, proportionem, situm, priùs mente ordinamus, quàm illud in se extra mentem conficere aggrediamur.

Hinc, in ferendis de rebus propè omnibus judiciis, dirigimur præhabitis rerum ideis & imaginibus. Verbi gratia, judico talem actionem esse honestam aut inhonestam, justam aut injustam: quia video illam esse conformem aut non conformem *Ideæ exemplari* honestatis aut justitiæ, quam menti meæ insculptam sentio: quocumque modo in me nata aut efformata sit exemplaris hæc idea.

II. Ideam esse *spiritualem Imaginem*, non difficiliùs tibi innotescet & constabit. Nam idea rei cujuscumque, rei materialis aut immaterialis, est evidenter intrinseca quædam modificatio Substantiæ intelligentis, Substantiæ proinde spiritualis. Tali autem Substantiæ evidenter nulla potest inesse modificatio, quæ sit materialis, quæ non sit in se spiritualis.

Sive Sensui communi, sive sublimiori Philosophiæ auscultemus: perinde docebimur ineptum & absurdum esse

postulare, quot lineis longa aut lata aut profunda sit *intellectualis Idea*; quot angulis terminetur aut lateribus; an convexa sit aut concava; an figuram habeat sphæricam aut cylindricam aut conicam; & sic de cæteris: quæ omnia evidenter repugnare intelliguntur cum Idea intellectuali, cum Idea substantiam nostram intellectivam intrinsecè modificante.

59. COROLLARIA. Ab ista Ideæ definitione, tria potissimùm fluunt & sequuntur, quæ videntur hic notari & observari digna.

I. Ex data & explicata Ideæ definitione sequitur, *objectum Ideæ esse necessariò ens aliquod reale, quod vel existat, vel possit existere.*

Nam objectum ideæ, est id quod repræsentatur ab idea. Quod autem repræsentatur ab idea, est aliquid in se intelligibile, in se repræsentabile. Quod verò est aliquid in se intelligibile, in se repræsentabile, est aliquid quod vel existit, vel potest existere; quodque proinde est ens reale.

Verùm ex sola objecti alicujus idea, nihil potest circa illius objecti existentiam affirmari aut negari: quia ideæ nullam per se ipsas habent connexionem necessariam cum existentia rerum ab ipsis repræsentatarum. Quod per ideam repræsentatur, illud potest existere: an autem illud existat, non potest constare ab ideis, quæ non sunt relativæ nisi ad *intelligibilem rerum statum*, ubi rerum essentias exhibent & exhibendo demonstrant: uti modò explicabitur.

II. Ab eadem Ideæ definitione sequitur *Nihilum, Chimericum, Negationes, Privationes, esse non posse objectum ideæ.*

Nam hæc omnia nullam habent proprietatem realem, quæ possit in mente repræsentari; nulla habent lineamenta, sive materialia, sive immaterialia, quæ possint in intellectu delineari.

Nihilum enim est mera omnis entis exclusio: Chimericum nihil dicit nisi meram possibilitatis realis exclusionem: Privatio nihil est nisi mera rei alicujus absentia à subjecto tali rei habendæ idoneo: Negatio nihil est nisi

mera rei alicujus absentia à subjecto tali rei habendæ non idoneo. Verbi gratia cœcitas est privatio in homine, & negatio in lapide.

III. Ab eadem Ideæ definitione sequitur, *Ideam esse essentialiter veram, veritate repræsentationis.*

Nam *Ideæ veritas*, est conformitas ideæ representantis cum objecto repræsentato (36). Repugnat autem ideam tali conformitate carere: nisi ineptè simul & absurdè supponatur ideam id non repræsentare quod repræsentat.

Ut vitentur in hac materia disputationum cavillationes & laquei: duplex distinguendum est ideæ objectum: aliud terminativum, & aliud determinativum. Objectum ideæ *terminativum* quod solum est propriè dictum ideæ objectum, est illud ad quod terminatur idea; seu, illud quod repræsentatur per ideam. Objectum ideæ *determinativum*, quod non nisi impropriè & abusivè dicitur ideæ objectum, est illud quod est causa aut occasio cur exurgat in mente talis idea.

Verbi gratia, ad *præsentiam Lupi*, suppono excitari in te, *ideam Canis*. Objectum ideæ terminativum, verè & propriè dictum ideæ objectum, erit tibi *Canis*: Lupus verò erit tibi objectum ideæ determinativum, objectum ideæ tuæ penitus extraneum.

IDEARUM DIVISIO.

60. DIVISIO I. Ideæ intellectus nostri possunt esse, vel directæ vel reflexæ.

I. *Idea directa* est ea quæ directè fertur in aliquod objectum; est ea qua merè repræsentatur aliquod objectum, sine peculiari in semetipsam attentione & reflexione. Talis est idea Trianguli, idea Hominis, idea Dei, idea Turris ruentis, idea Proportionis inter varia objecta.

II. *Idea reflexa* est ea quæ fertur in ideas vel præhabitas vel præsentes, quæque dicitur Reflexio.

Unde *Reflexio* est attentio mentis ad id omne quod in ipsa fit, aut quod ipsa facit.

61. DIVISIO II. Ideæ Intellectus nostri possunt esse, vel simplices, vel complexæ.

I. *Idea simplex* est idea rem præcisè repræsentans. Talis est idea qua præcisè repræsentatur Aquila, qua præcisè repræsentatur Turris, qua præcisè repræsentatur Deus.

II. *Idea complexa* est idea rem repræsentans cum aliqua rei proprietate aut modificatione. Tales sunt ideæ quibus repræsentantur aut *Aquila volans*, aut *Turris ruens*, aut *Deus in Scelestos indignatus.*

Si idea complexa rem repræsentet sub ingenti aliqua actione aut passione & sub vividioribus quibusdam imaginibus, dicitur *Imaginatio.*

62. DIVISIO III. Dum relativè ad objectum suum spectantur Ideæ, celebris est ipsarum divisio in ideas essentiales & in ideas accidentales.

I. *Idea essentialis* alicujus rei, est ea quæ exprimit aliquod constitutivum aut aliquod attributum aut aliquam proprietatem, sine quibus nec esse nec concipi potest hæc res. Talis est idea qua repræsentatur Homo, ut ratiociniorum capax; qua repræsentatur Deus, ut infinitè Sapiens (43).

II. *Idea accidentalis* alicujus rei, est ea quæ exprimit aliquod constitutivum aut aliquod attributum aut aliquam proprietatem quibus carere potest hæc res sine sui destructione. Talis est idea qua representatur aut homo in genere aut talis homo in particulari, ut robustus aut ut debilis, ut dives aut ut pauper, ut probus aut ut improbus.

63. DIVISIO IV. Idea rei alicujus est, vel *inclusiva* vel *exclusiva*, vel *præcisiva*: prout vel aliquid necessariò includit, vel aliquid necessariò excludit, aut ab aliquo absolutè præscindit.

Sic idea Trianguli, *includit* essentialiter tres angulos & tria latera; *excludit* essentialiter quartum angulum & latus; *præscindit* ab angulorum & laterum magnitudine, seu nihil in hac re includit aut excludit.

Sic idea Hominis includit essentialiter unionem corporis organici & animæ spiritualis; excludit essentialiter naturam Brutorum & Automatorum; præscindit à virtutibus, à vitiis, à variis ingenii dotibus, à proprietatibus omnibus quæ suut humanæ Naturæ accidentales (43).

64. DIVISIO V. Idea rei alicujus potest esse, vel explicita, vel implicita.

I. *Idea rei explicita* est ea qua res illa directè in semetipsa & sub propriis suis lineamentis repræsentatur.

II. *Idea rei implicita* est ea qua res illa repræsentatur, non directè quidem & in semetipsa, sed indirectè & ope alicujus relationis quam cum ipsa necessario habet objectum alterius ideæ.

Sic *idea Legis alicujus naturalis quæ sit obligatoria*, directè & explicitè exprimit obligationem ab hac Lege impositam; indirectè vero & implicitè, supremum aliquem Legislatorem, quocum *necessariam relationem* habet Lex hæc naturalis, & sine quo nullatenus posset vim habere obligatoriam.

Sic etiam *Idea Creaturæ intelligentis & liberæ*, directè & explicitè exprimit talis creaturæ naturam; indirectè verò & implicitè, extra ipsam creaturam, Ens aliquod increatum à quo fuerit creata; & in ipsa cratura, essentialem obligationem dependendi à tali Ente increato & creatore.

65. DIVISIO VI. Possunt Ideæ rerum esse claræ aut obscuræ, distinctæ aut confusæ, adæquatæ aut inadæquatæ.

I. *Idea clara* dicitur, ea qua ita dilucidè exhibetur menti ejus objectum, ut in illo nihil luminis ultrà desideretur, Ideis claris obvia sunt, tum objecta geometrica tum objecta quædam sensibilia, tum facta quædam historica.

Obscura erit idea, quæ sufficienti illo carebit lumine, quod habet & parit idea clara.

II. *Idea distincta* dicitur ea quæ objectum aliquod ita

repræsentat, ut ipsius ope distingui & discerni possit illud objectum ab omni alio quocumque objecto.

Confusa erit idea, si talis sit ut, ipsa data & attentè explorata, possit ejus objectum cum alio objecto confundi. Sic confusa est, quæ communiter habetur idea Tygridis: quia Tygridem cum Leopardo confundit.

III. *Idea adæquata* dicitur, quæ totum suum repræsentat objectum. Talis est idea quam habeo de Cubo cujus bipedalis est diameter; de Cubiculo quod à multis annis aut mensibus habito.

Inadæquata erit idea, si aliquam duntaxat partem objecti sui repræsentet. Talis foret idea quam de Templo aliquo aut Palatio haberem: si una tantum ipsius pars aut facies mihi nota foret.

IDEARUM ORIGO.

66. OBSERVATIO. Altum & profundum Naturæ mysterium est *Idearum origo*, circa quam in varias abiere sententias oculatissimi omnium ætatum Ppilosophi.

I. Existimasse videntur veteres propè omnes Ppilosophi, si fortè Platonem excipias, repetendam esse Idearum originem, tum ab *Objectis exterioribus*, quæ quasdam suî imagines, quædam suî simulacra, ex sua superficie aut ex intima sua substantia, indesinenter ejaculantur circum undique; tum à *Sensibus nostris materialibus*, quia has objectorum imagines, hæc objectorum simulacra, excipiunt in semetipsis, exceptaque in nostram immittunt animam.

Sed rejicienda est vetus hæc Opinio: tum quia penitus fabulosa videtur hæc imaginum & simulacrorum emanatio ab objectis exterioribus, hæc imaginum & simulacrorum admissio & receptio in sensibus nostris materialibus; tum quia, vel admissa fabulosa illa imaginum & simulacrorum emanatione & receptione, nullatenus inde explicatur Idearum origo. Explicandum enim semper remanet quomodò imagines illæ materiales, simulacra illa materialia, substantiæ immateriali insculpantur aut im-

plantentur; in substantia spirituali materialem exuant & spiritualem induant naturam: quod à nemine unquam explicatum est, à nemine unquam explicabitur.

II. Censuit Philosophiæ ultimo sæculo restaurator Cartesius, Animæ humanæ omnes quas habet, quas habuit, quas unquam habitura est aut posset habere, *Innatas Ideas* esse: seu in anima nostra, dum creatur, à Deo imprimi & delineari innumeras rerum imagines, quæ sint aut futuræ sint ipsius ideæ; ita tamen ut quasi sopitæ remaneant in anima nostra illæ rerum imagines, nec objecta sua nobis realiter repræsentent, donec per aliquam sensuum nostrorum materialium impressionem in nobis excitentur & fiant actu repræsentativæ.

Verùm, jam antiquata est, jam à campis philosophicis eliminata, Cartesiana hæc Opinio: tum quia solida nulla ratione stabiliebatur; tum quia multum inutilitatis secum trahebat; tum quia non explicabat quomodò impressio sensuum ageret in animam, & in anima talem potiùs ideam excitaret quam aliam qualemcumque; tum denique quia experimentali animæ analysi absona visa est, potiùs quam consona.

III. Existimat & passim clamitat imperitum quoddam Philosophorum vulgus, Ideas nihil esse nisi *materiales quasdam Sensuum interiorum impressiones & vibrationes*: ac proinde repetendam esse idearum originem, vel ab objectis quæ agunt in nostros sensus; vel ab impressionibus quas sensus nostri recipiunt.

Sed à sana Philosophia toto cœlo evidenter aberrat inepta hæc Opinio: tum quia judicio naturali quod habemus omnes de ideis nostris, è diametro est opposita; tum quia ab illa absurdè sequeretur, Chordis illis quæ in instrumento quovis organico pulsantum, veras inesse posse ideas; ideis nostris eam inesse & longitudinem & latitudinem & profunditatem, quæ inest agitatis sensuum nostrorum fibris.

IV. Voluit Malebranchius, nullas esse animæ nostræ ideas, quæ sint ipsi propriæ, ipsi intrinsecæ; & Animæ

nostræ, dum videt & intelligit, res non repræsentari nisi per *Ideas divinas*, quæ ipsi magis minúsve applicantur.

At subtilissima hæc Opinio, quæ multum sagacitatis & nihil veritatis præ se ferebat, vix paucos dedit viventi Malebranchio Discipulos, nullos mortuo reliquit.

V. Judicant quidam Ppilosophi, Animam nostram esse causam efficientem *omnium suarum Idearum*; ac proinde non aliunde repeti debere idearum originem, nisi ab ipsa animæ nostræ actione.

Verum, contra hanc Opinionem sic indefinitam, inter alia multa, istud militare videtur ineluctabiliter; quòd, ut anima efformaret in se primitivam alicujus entis ideam, verbi gratia, Rhinocerotis; requireretur ut directricem aliquam Rhinocerotis ideam ante haberet anima, quàm primitivam Rhinocerotis ideam in se efformaret: quod videtur in ipsis repugnare terminis.

VI. Opinantur Philosophi nonnulli, causam efficientem *omnium nostrarum Idearum* esse Deum solum.

Sed contra hanc Opinionem sic indefinitam id potissimùm militat, quod sensu quodam experimentali judicet interdum anima nostra, se *novas aliquas ideas* cudere, quas sentit se parturiisse, quarum existentiam judicat & sentit suæ actioni esse attribuendam.

VII. Verisimillimum nobis videtur, ne dicamus certum & demonstratum repetendam esse Idearum originem partim ab *actione Dei*, qui solus primordiales rerum ideas in nobis potest producere tanquam causa efficiens; partim ab *actione Animæ*, quæ ex varia idearum primordialium inter se combinatione, potest novas aliquot ideas in se & per se cudere ut causa efficiens.

67. ADNOTATIO. Ab Idearum origine, nullatenus est dependens Idearum certitudo. Unde, in *Certitudinem ipsam*, quam pariunt aut fundant Ideæ, ut modò explicabimus, nullo modo refunditur *Incertitudo* quæ potest inesse Idearum origini.

In exemplo sit nobis Triangulum. Quocumque ex

fonte fluxerit in me *Idea Trianguli*, sive mihi sit innata, sive fuerit in me, aut à sensibus, aut à Deo, aut ab anima mea, citiùs tardiùsve producta & efformata: ab illius Ideæ inspectione & examine, perinde certum mihi & demonstratum erit, tales esse Triangulo proprietates essentiales; verbi gratia, tres ipsius angulos esse æquales duobus angulis rectis; maximum ipsius latus opponi maximo ipsius angulo; geometricam illius superficiem esse semper Productum basis per mediam altitudinis partem, & sic de reliquis. (*Math.* 384, 389, 448).

FUNDAMENTALIS PROPOSITIO PRIOR.

68. *Dantur Principia certa & evidentia: dantur Conclusiones certæ & evidentes, ab illis Principiis deductæ: seu datur Scientia, tum latè tum strictè sumpta.* (4 & 57).

DEMONSTRATIO I. Ad priorem propositionis partem, qua asseritur dari *Scientiam latè sumptam*, referetur prior hæc demonstratio, quæ sic instituitur.

I. Scientia latè sumpta est cognitio evidens, quæ habetur ex sola inspectione terminorum quibus constat propositio: atqui datur talis cognitio: ergo datur scientia latè sumpta. Probo minorem. Dantur *Principia* quæ cognoscuntur evidenter, per solam terminorum inspectionem: ergo datur cognitio evidens, quæ habetur ex sola inspectione terminorum quibus constat propositio. Probo antecedens. Principia ista (impossibile est idem simul esse & non esse; totum est majus sua parte; quæ sunt eadem cum uno tertio, sunt eadem inter se), & alia similia, penetratis terminis, unicuique evidenter innotescunt ex sola terminorum inspectione: ut sensu experimentali res unicuique facilè patebit simul & constabit.

II. Dari aliquam scientiam, saltem latè sumptam, demonstrari etiam potest *argumento ad Hominem*, ut inquiunt, argumento scilicet quo ex adversarii sententia contra ipsum adversarium concluditur in hunc modum:

009704

Qui affirmas non dari scientiam, scis non dari scientiam: ergo datur scientia. Dum enim negas dari scientiam, vel aliqua ratione niteris, vel nulla.

Si nulla ratione niteris: cur sine ulla ratione vis deturbare mentem humanam à sua possessione? In ea enim possessione sumus, ut certum affirmemus, quod perpensis omnibus certum videtur.

Si qua niteris ratione, affirma quænam illa sit. Hæc, inquies, quòd fortè rerum apparentiis perpetuo deludimur; & quod res alio modo sunt, alio modo videntur. Scis ergo fieri posse ut in omnibus prorsus humanæ menti illudatur. Dubito, reponis; & sufficit mihi dubium, ut omnis omnino negetur scientia. At enim scies saltem te dubitare: scies præterea in dubiis partem neutram esse certò & intrepidè affirmandam. Ergo, quocumque te vertas, si ratione frueris & uteris tua, fateare necesse est aliquam inesse tibi scientiam. Q. E. D.

DEMONSTRATIO II. Ad posteriorem propositionis partem, qua asseritur dari *scientiam strictè sumptam*, refertur posterior hæc demonstratio; & sic instituitur.

Ut detur scientia strictè sumpta, sufficit dari *Principia per se evidentia*, in quibus certæ quædam veritates contineantur; & dari *certam Methodum* inferendi ex Principio in se evidenti Veritatem in eo contentam: atqui utrumque datur: ergo datur scientia strictè sumpta.

Constat major, ex ipsa scientiæ definitione (57). Constat pars prior minoris, ex præcedenti demonstratione; ubi dari seu existere *Principia per se evidentia*, sufficienter ostendimus & evicimus.

Sola igitur demonstranda nobis superest pars minoris posterior, qua asseritur dari *certam Methodum* inferendi ex principio in se evidenti, veritatem in eo contentam; & sic demonstratur dari tum naturalem tum artificialem inferendi modum, & utrumque hunc inferendi modum esse omni certitudine certum.

Evidens est statim dari naturalem inferendi modum: quis enim ita stipes est, qui ex isto principio (totum est majus sua parte), non inferat protinus collegium esse hac schola majus?

Evidens est deinde dari artificialem inferendi modum: ut unicuique patebit & constabit, tum in Logica, tum in Mathesi: ubi ex Principiis certis & evidentibus, certò & evidenter fluere intelligentur simul & sentientur quàmplurimæ conclusiones.

Evidens est denique utrumque hunc inferendi modum, *naturalem* scilicet & *artificialem*, tam certum esse; quàm certum est istud Principium (quæ sunt eadem cum uno tertio, sunt eadem inter se); ac proinde omni certitudine certum esse, quòd detur seu quòd existat scientia, tum latè, tum strictè sumpta. Q. E. D.

FUNDAMENTALIS PROPOSITIO POSTERIOR.

69. *De Re una quacumque affirmari debet aut negari, quidquid evidenter videtur, aut in ipsius idea essentialiter includi, aut ab ipsius idea essentialiter excludi.* (43 & 62)

DEMONSTRATIO I. Illa propositio certa & vera est, quæ est primum omnium Scientiarum Principium: atqui talis est posterior hæc propositio: ergo certa & vera est. Probo minorem. Illud est *primum omnium Scientiarum Principium*, quo stante, inconcussæ manent omnes demonstrationes; quo vacillante, omnes ruunt: atqui stante principio allato, inconcussæ manent omnes demonstrationes, illo vacillante, omnes demonstrationes ruunt: ergo allatum principium est primum omnium scientiarum principium. Probo minorem. Fundatur omnis omnino demonstrationis certitudo, tamquam in basi sua solidissima, in *Connexione* quæ reperitur inter Repræsentationem factam ope ideæ claræ & distinctæ, & ipsam Objecti naturam: ergo stante illo principio, inconcussæ manent omnes demonstrationes; illo vacillante, omnes ruunt. Patet antecedens: nam, verbi gratia:

Undenam certi sumus, duo quæ sunt eadem cum

uno tertio, esse eadem inter se: nisi quia in idea identitatis duorum cum uno tertio, evidenter includitur identitas duorum illorum inter se? (5 & 13)

Undenam scimus Totum esse majus sua parte: nisi quia in idea totius, videmus essentialiter includi excessum supra partem?

Undenam scimus impossibile esse ut idem simul sit & non sit: nisi quia ab idea Entis videmus excludi essentialiter non ens?

II. Ex eo quòd res non videamus in seipsis, sed tantùm in illarum imaginibus, ut unicuique patet & constat: sequitur quòd, quidquid affirmamus aut negamus de rebus, illud affirmemus aut negemus, movente ipsarum imagine & idea. Priùs igitur supponendum est naturam rerum nativis coloribus esse expressam in earum ideis, quàm sciatur in ipsis reperiri, quod de ipsis affirmatur; ab ipsis excludi, quod de ipsis negatur.

Ergo si quid certitudinis est nobis, circa intrinsecas & essentiales rerum proprietates: evidenter supponendum est, quòd certum & verum sit allatum principium; evidenter supponendum est, quòd rebus conveniat, quidquid in ipsarum idea essentialiter includi intelligitur; quòd rebus disconveniat, quidquid ab ipsarum idea essentialiter excludi concipitur; ac proinde quòd intellectus noster non sit instar *Speculi mendacis*, quo fallacibus deludamur rerum ideis & imaginibus.

III. In præsupposita *Idearum veracitate*, stant & vigent mathematicæ omnes demonstrationes. Nam id unum & id omne affirmant aut negant Mathematici de rebus; quod evidenter vident, aut in ipsarum ideis includi, aut ab ipsarum ideis excludi: ergo supponunt Mathematici dari *demonstrativam Connexionem*, inter ideas repræsentantes & res repræsentatas: ergo supponunt Mathematici, ideas esse legitimum demonstrationis Medium; ideas esse verum certitudinis principium.

Subsumo. Sed nemo sanus in dubium revocat demonstrationes mathematicas: ergo nemo sanus in dubium

revocare potest principium quo nituntur illæ demonstrationes; quod principium nihil aliud est quam ipsamet propositio fundamentalis, quæ hic & nunc nobis explicanda & demonstranda incumbebat.

IV. Argumento ad hominem (68), stabiliri adhuc & demonstrari in hunc modum potest fundamentalis eadem propositio, fundamentale idem omnium scientiarum principium. Qui dubitas de veritate istius Propositionis, istius Principii: vel ais, vel negas, rectum certumque fieri posse ratiocinium.

Si negas rectum certumque fieri posse ratiocinium: res peracta est; nec est quòd tecum ratiocinemur, qui tuam negas rationem, tuamque ratiocinandi facultatem.

Si concedis rectum certumque fieri posse ratiocinium: ergo certam judicas propositionem, de qua dubitas; ergo supponis *Idearum veritatem & certitudinem*, quam impugnas. Demonstratur consequentia. In Ratiocinio recto & certo, quod fieri posse asseris, & quod à te confectum suppono, undenam vim & robur tuæ conclusionis repetis? Undenam scis te legitimam deduxisse consequentiam? Ex eo scilicet unicè, quòd mens tua videat infallibiliter, hanc conclusionem aut consequentiam includi in præmissis. Ergo supponis id esse essentialiter in præmissis, quod tua mens tibi repræsentat in præmissis. Ergo supponis id esse essentialiter in objecto præmissarum, quod mens tua videt in præmissarum objecto.

Ergo, si concedis rectum certumque fieri posse ratiocinium; hoc ipso fateris Intellectum tuum non esse (quasi speculum mendax, quod repræsentet in aliquo objecto, id quod non est in tali objecto: ergo hoc ipso fateris *Ideas esse veraces*; & affirmari aut negari posse de re una quacumque, quidquid evidenter videtur, aut in ipsius idea includi, aut ab ipsius idea excludi. Q. E. D.

OBJECTIONES SOLVENDÆ.

70. OBJECTIO I. Si daretur scientia, daretur cognitio

certa & evidens: atqui non datur cognitio certa & evidens: ergo non datur scientia. Probo minorem. Ut detur cognitio certa & evidens, debet ille cui inest talis cognitio, esse certus quod res ipsi cognita sit in se, qualis ab intellectu esse judicatur: atqui nemo certus est quod res ipsi cognita sit in se, qualis ab intellectu esse judicatur: ergo non datur cognitio certa & evidens. Probo minorem. Si quis posset habere talem certitudinem, maximè in rebus evidentibus: atqui talis certitudo non habetur in rebus evidentibus: ergo nemo potest esse certus quod res ipsi cognita sit in se, qualis ab intellectu esse judicatur. Probo minorem. In rebus etiam evidentibus dubitare debet quisque, an res non sint alio in ideis nostris, alio in se modo; an Intellectus noster non sit quasi *speculum mendax*, quod objecta repræsentet aliter ac sunt in se: atqui cum tali dubio stare certitudo nullatenus potest: quis enim certus erit rem esse qualis ab intellectu judicatur; si dubitat num fallatur aut fallat intellectus, rem repræsentando? Ergo, etiam in evidentibus, non habetur certitudo.

RESPONSIO. Concedo majorem, & nego minorem. Ad utramque probationem, nego minorem & consequentiam. Miseram sanè conditionem Adversariorum qui, ut vesanam suam tueantur opinionem, per fas & nefas, ea coguntur proferre quæ aspernetur & rideat quæcumque Muliercula, etiamsi Sophismatum irretita ambagibus respondere nesciat: nempe fieri posse ut duo addita duobus non sint quatuor; ut totum non sit majus sua parte: licet nemini veniat in mentem de his dubitare.

Nos ergo, Natura duce, dicamus illa esse certa, quæ, re maturè perpensa, certa judicantur; impossibile esse ut videantur omnibus vera, quæ sunt in se falsa. Illa enim evidenter dicenda sunt *certa & vera*, quæ si quis negaret, stultus & insanus penitus haberetur: atqui si quis negaret prima principia & res quæ omnibus apparent evidentissimæ, stultus penitus & insanus haberetur: ergo prima principia & res quæ omnibus apparent evidentissimæ,

evidenter dicenda sunt certa & vera. Ergo Intellectus humanus nec est nec esse potest speculum semper mendax: ergo, ut verum est habendum, quidquid evidenter verum esse intelligitur.

71. ADNOTATIO. Primam hanc objectionem, quæ adversùs utramque propositionem præcedentem potissimè militat, malè omnino solvit Cartesius: dum ait per existentiam Dei, Entis nimirùm optimi, sapientissimi, veracissimi, certos fieri nos quòd natura nostri Intellectûs non sit ita mendax, ut nihil nisi falsò repræsentet.

Ergone, nisi supponatur existentia Dei, suspicari debemus falsitatem, etiam in evidentissimis? At si nihil certi habemus, nisi ex existentia Dei jam demonstrata: dicat Cartesius quomodò possit demonstrare Deum existere; Deum in se esse & optimum & sapientissimum & veracissimum!

In hunc modum, suam instituet demonstrationem Cartesius. Cogito: ergo existo; ergo existit primitivus aliquis meæ existentiæ auctor increatus: ergo existit Ens aliquod cui essentialis est existentia, cui essentialis est infinita in omni genere perfectio, ac proinde infinita bonitas, infinita sapientia, infinita veracitas: ergo existit Deus, falli & fallere nescius, cui repugnat dedisse Homini fallacem in omnibus intellectum.

Recta quidem, & rectæ Dialecticæ sanæque Philosophiæ erit conformis, speculatio hæc & demonstratio: si præsupposita *Idearum veracitate* tota fundetur & innitatur. At si fundandæ & stabiliendæ Idearum veracitati destinetur speculatio eadem & demonstratio: nihil erit illa profectò nisi merus Paralogismus cui, apud Dialecticos, nomen est Circulus vitiosus aut Petitio principii. (301 & 302)

Undenam enim & quare infert Cartesius ab existentia sua, existentiam Dei? Quia scilicet in suo videt intellectu, quòd existentia sua necessariò supponat existentiam Dei. Bene est: at undenam scit Cartesius intellectum suum non esse quasi *speculum mendax*, quod ipsi repræsen-